

Psykologer på FREMMAARCH

Gennem det sidste årti har psykologer fået en mere fremtrædende rolle i forsvaret. Det skyldes blandt andet, at Danmarks internationale engagement i Irak og Afghanistan har sat fokus på soldaternes psykiske robusthed.

Psykologers opgaver i Forsvaret spænder bredt. Fra udvælgelse til Forsvarets uddannelser og behandling af psykiske efterreaktioner hos veteraner, til forskning i soldaternes psykiske helbred før, under og efter en udsendelse. Alle vigtige områder, som har til formål at støtte op om soldaternes arbejde.

Og siden 00'erne er antallet af psykologer vokset fra en lille håndfuld til i dag at udgøre ca. 60 løst og fastansatte. Af dem er størstedelen tilknyttet Veterancentret. Psykologernes arbejde omfatter dog meget andet end den krisepsykologiske indsats.

I Forsvarets Rekruttering arbejder psykolog Jimmi Andreasen med udvælgelse. Udvælgelsespsykologien holdt sit indtog i Forsvaret allerede i 1952, og derfor er det ikke noget nyt felt. Men kravene har ændret sig, og i dag foretages der udvælgelse til langt flere uddannelser end tidligere. Formålet med udvælgelsen er, som Jimmi Andreasen udtrykker det: At finde rette person til rette job og undgå menneskelige nederlag.

- Som et resultat af Afghanistan er der kommet mere fokus på den psykiske robusthed hos de ansatte, og derfor er vi inde over flere uddannelser og områder. Formålet med vores arbejde er at øge

præcisionen i forhold til dem, vi uddanner og sender ud i job efterfølgende. Alt efter uddannelsen vurderer vi ansørgernes kognitive evner, intellekt, sociale kompetence, ledelsespotentiale og evne til at håndtere kompleksitet under pres.

Det vigtigste profylaktiske arbejde foregår i forbindelse med rekrutteringen. Her afdækkes ved hjælp af et omfattende og meget troværdigt testbatteri, spørgeskemaer, øvelser og interview den psykiske robusthed og kognitive evner.

- Hellere slukke drømmen så tidligt som muligt, end at vedkommende skal opleve det nederlag, det er, at afbryde uddannelsen eller mentalt ikke klare en udsendelse, fortæller Jimmi Andreassen.

I tæt samarbejde med tjenestestederne og uddannelserne i Forsvaret samles en bred ekspertise i Forsvarets Rekruttering for at finde de bedst egnede ansøgere. Det danske forsvar har derfor et godt

internationalt ry for blandt andet at være blandt de bedste til at udvælge piloter. Dette arbejde kvalitetssikres ved opfølgning og efterundersøgelser.

- Når en pilotaspirant ikke klarer uddannelsen, undersøger vi grundigt grundlaget for optagelsen på uddannelsen og interviewer aspiranten for at blive klogere. Vi evaluerer samtidig vores egen indsats og overvejer, hvad vi skulle have gjort bedre for at mindske frafald i fremtiden, siger Jimmy Andreassen.

I Forsvarets Rekruttering bygger man ikke kun på over 60 års erfaring, der fokuseres også på nyudvikling og innovation. Man er netop begyndt at udvikle og finde værktøjer, som skal hjælpe med at udvælge og udvikle ledelsestalenter i Forsvaret.

Tæt på soldaterne

Aalborg Kaserne er landets største med ca. 3.000 ansatte. Her har psykolog Uffe Lundsted siden november 2013 arbejdet i Militærpsykologisk afdeling, der er en del af Veterancentret. Psykologerne på kasernen har blandt andet til opgave at behandle veteraner, der har været ude for voldsomme oplevelser i forbindelse med deres udsendelse.

- Vi sidder blandt soldaterne, og det er en stor fordel for os, fordi vi er mere tilgængelige og er en del af billedet. Det er også godt for klienterne, der ikke skal køre langt for at få behandling eller en visiterende samtale. Men det giver samtidig nogle udfordringer. For eksempel risikerer jeg at møde klienter i kantinen eller i træningscentret, men heldigvis er det en stor kaserne, så man støder ikke på folk hele tiden.

- Hovedparten af mit arbejde består af behandling og visiterende samtaler. Inden soldaterne begynder i et behandlingsforløb, får de en visiterende samtale hos os, som danner grundlag for at tilrettelægge en behandling og vurdering om de opfylder visitationskriterierne. Nogle af de soldater, jeg behandler, har stærke efterreaktioner fx angst eller PTSD, mens andre har lettere reaktioner, fortæller Uffe Lundsted.

Ud over behandling varetager Uffe Lundsted også missionsforberedende undervisning, afholder hjemkomstsamtaler med soldaterne og deltager i pårørendearrangementer. Og netop kontakten før, under og efter en udsendelse betyder, at soldaterne bliver fortrolige med psykologerne.

- Soldater er generelt meget lidt psykologforskrækket. Særlig de unge, som har været igennem de her programmer før, kommer og bruger os. Det er fordelen ved at komme ud og lave missionsforberedende undervisning. De får kendskab til os, og vi bliver en del af deres system og deres rutiner. Vi bliver ret hurtigt accepteret og respekteret.

- Der er stor variation i arbejdsopgaverne, og jeg får prøvet en del, der ikke er mulighed for på andre arbejdspladser. Samtidig stilles der krav til fleksibilitet, da der er en del rejseaktivitet blandt andet til Veterancenteret i Ringsted, København og andre kaserner. Så ind imellem må jeg også indstille mig på at tage en overnatning på en kaserne, siger Uffe Lundsted.

> Som en del af jobbet skal Uffe Lundsted kunne udsendes til de missionsområder, hvor de danske styrker befinder sig i. Psykologer foretager et kontaktbesøg hos udsendte enheder, der har til formål at forberede soldaterne på at komme hjem. Uffe Lundsted indgår også i et krisepsykologisk team, der kan sendes ud med 12 timers varsel, hvis en særlig hændelse indtræffer.

I takt med at Danmark har trukket sine kamptropper ud af Afghanistan, er langt færre psykologer blevet udsendt. Inden for de sidste to år har der kun været to-tre udsendelser, hvor tallet tidligere var oppe på 12-14 udsendelser om året. Uffe Lundsted har stadig sin første udsendelse til gode, men har gennemgået den militære grunduddannelse for civile og udvidet førstehjælp, som er påkrævet inden udsendelse.

Som et resultat af Afghanistan er der kommet mere fokus på den psykiske robusthed hos de ansatte, og derfor er psykologerne inde over flere uddannelser og områder

Forskning i psykisk sårbarhed

Det var ønsket om at være med til at præge et nyt felt, der fik ph.d. i psykologi, Søren Bo Andersen, til at søge stillingen som forsker i det nyoprettede Veterancenter tilbage i oktober 2011. I dag er Søren Bo Andersen leder af Videncentret, som har til formål at indsamle data om udsendelsens konsekvenser for veteraner og pårørende.

- Videncentret er ikke en typisk akademisk institution. Vores formål er at producere og formidle praktisk viden om soldaternes psykiske helbred før, under og efter en udsendelse, som kan bruges i Forsvaret. I det arbejde tilstræber vi at få opbygget et effektivt og videnbaseret område, der kan sige noget om, hvilke faktorer der øger risikoen for at udvikle PTSD. Vi arbejder med registertal og dykker ned i de enkelte hold, der har været udsendt, for at identificere, hvilke risikofaktorer der skal gøres opmærksom på, forklarer Søren Bo Andersen.

Videncentret undersøger også, hvordan PTDS kan forebygges, når soldaterne er kommet hjem, og hvad der i særlig grad skal til for at sikre en god reintegrationsproces efter udsendelse.

På det område har Videncentret et samarbejde med Uffe Lundsted og hans kolleger i Militærpsykologisk afdeling, som har kontakten til veteranerne, når de kommer retur fra missionsområdet. Videncentret evaluerer også behandlingsindsatsen og undersøger, hvilke behandlingsformer der giver de bedste resultater.

Al forskning på området baserer sig på data, der er indsamlet i Forsvaret over en længere årrække.

- Vi har nogle grundige datasæt, som vi får meget ros for i udlandet, og vi nu begynder at bevæge os ud på den internationale scene med. Vi har allerede et bilateralt samarbejde med USA, som deler deres viden med os og har stillet deres forskningsteam rådighed, så vi kan få indblik i deres veteranindsats. Samtidig deler vi jævnligt viden på tværs af de nordiske lande.

Et af de mest omfattende forskningsprojekter på veteranområdet er undersøgelsen af hold 7, der var udsendt i Afghanistan i 2009. Projektet har blandt andet undersøgt frekvenser af psykiske efterreaktioner hos veteranerne henholdsvis syv måneder og to et halvt år efter hjemkomst. I forlængelse af projektet offentliggør Veterancentret nu to artikler i det internationale tidsskrift *Journal of Clinical Psychiatry*, som omhandler de psykiske efterreaktioner samt potentielle sårbarhedsfaktorer blandt soldaterne fra hold 7, nu ca. 3 år efter deres hjemkomst.

Raskere end baggrundsbefolkningen

Regeringens veteranpolitik fra 2010 har øget opmærksomheden på veteranernes psykiske velbefindende. Og spørger man Søren Bo Andersen, har det haft en række konsekvenser.

- Veteraner skal anerkendes for deres indsats, og man skal iværksætte så mange tiltag som overhovedet muligt. Men man skal passe på med, hvad det er for et billede, man tegner.

- Vi har omkring 30.000 veteraner. Og ser man på registerdata og sammenligner dem med baggrundsbefolkningen, som er erklæret egnet på Forsvarets Dag, så er veteraner generelt sundere; der er færre psykiatriske diagnoser, mindre forbrug af psykofarmaka eller misbrugsbehandling. Men det er ikke det billede, der bliver tegnet i medierne.

Det er klart, at dem, som har det slemt, skal vi gøre alt for at hjælpe. Men ser man på tværs af alle veteraner, så er de rigtig sunde og faktisk sundere end baggrundsbefolkningen. Det er også et billede, jeg synes det er værd at tegne. Især hvis man tænker på, at tidligere veteraner skal ud og have et job i det civile og bliver mødt med et syn på veteraner, som er blevet tegnet af en mindre gruppe, der har det skidt. Det kan give bagslag. Så der skal være en balance, siger Søren Bo Andersen.

Forsvarets neddrosling af indsatsen i Afghanistan har også en betydning for forskningsområdet. Herom siger Søren Bo Andersen:

- Nu er vi i en periode, hvor vi kan sige *'Lessons learned - lessons identified'*. Vi har indsamlet halvårsdata siden 1998 i form af spørgeskemaer, som vi sender ud et halvt år efter hjemkomst. Så vi har ufattelig meget data liggende lige nu, der ikke er behandlet.

- Samtidig skal vi til at se på de afledte problematikker, der opstår, hvis en veteran kommer hjem med psykiske men. Vi har fået midler til at påbegynde et forskningsprojekt, som skal undersøge, hvordan veteranernes børn håndterer det. ■

Randi Aggerholm Baasch, kommunikationsmedarbejder
Forsvarsministeriets Personalestyrelse

